

Digitální nerovnost mezi ženami a muži

Autorky: Christa Markom, Jelena Tošić, Magdalena Steger

Digital Gender Gap (DGG) nebo Digital Gender Divide popisuje rozdíl mezi muži a ženami, pokud jde o příležitosti zapojit se do digitálního světa. Propast se projevuje v různých způsobech přístupu k internetu, ve využívání internetu prostřednictvím chytrých telefonů a obecné možnosti vlastnit mobilní telefon a následnými nevýhodami v profesionálním životě (IGI-Global, 2021). V kvantitativním vyjádření je DGG rozdíl mezi podílem mužů a žen mezi uživateli internetu v poměru k podílu mužů mezi uživateli internetu. Tato hodnota je vyjádřena v procentech (Sorgener, Mayne, Mariscal & Aneja, 2018). Zejména v posledních dvou letech se kvůli pandemii Covid 19 rozdíl mezi muži a ženami, pokud jde o digitální participaci, stal ještě výraznějším. Svědčí o tom skutečnost, že se znovu objevují rozdíly mezi muži a ženami, které již byly odstraněny (Global Gender Gap Report, 2021). DGG znamená nerovnost mezi ženami a muži ve všech oblastech života. Zpráva o globálních rozdílech mezi muži a ženami využívá k identifikaci rozdílů mezi muži a ženami následující oblasti:

- Ekonomická účast a příležitosti
- Dosažené vzdělání
- Zdraví a přežití
- Politické posílení (Global Gender Gap Report, 2021: 5).

Mluvíme-li o digitálních rozdílech mezi muži a ženami, obvykle máme na mysli rozdíly v používání digitálních technologií mezi ženami a muži. To se odráží i v různých článcích a zprávách, které hovoří o rozdílu mezi ženami a muži, jako je například zpráva OSN o DGG mezi ženami v Africe nebo zpráva Global Gender Gap Report. Chybí zde definice nebinárního genderu. Podle Lütha je nebinární: "...sebeoznačení osob, které se nacházejí mimo binární genderový řád, tj. které nejsou ani (pouze) ženy, ani (pouze) muži" (Lüth, 2021: 281).

Přiřazení pohlaví při narození dítěte vychází z dominantního genderového režimu, který je orientován na heteronormativitu a jen pomalu se odklání od dichotomie žena-muž. V tomto kontextu hrají pro mladé lidi významnou roli sociální sítě, jako jsou kanály YouTube, Instagram nebo TikTok, v nichž lze toto téma probírat (Lüth, 2021).

Ženy mají obecně obtížnější přístup k internetu a v tomto smyslu jsou znevýhodněny. Z hlediska statistik a čísel je patrné, že zejména v zemích globálního Jihu, v zemích se špatně rozvinutou infrastrukturou a v zemích, kde jsou ženy vyloučeny z mnoha oblastí života společnosti, jsou ženy (a dívky) z hlediska přístupu k internetu silně diskriminovány.

Přibližně polovina lidské populace - 3,7 miliardy lidí, tedy 47 % - nemá přístup k internetu. Polovinu této populace tvoří ženy, což znamená, že přibližně čtvrtina světové populace je z hlediska přístupu k internetu znevýhodněna (UN Women, 2021). V číslech to znamená, že muži mají v průměru o 21 % větší pravděpodobnost, že budou mít přístup k internetu (Hingle, 2021). Důvody této obrovské nerovnosti jsou následující:

- Ženy se na internetu necítí bezpečně, protože obtěžování je častější.
- Infrastruktura někdy znemožňuje přístup k internetu.

- Ve školách nejsou dívky a ženy vybaveny digitálními znalostmi, protože tato oblast kompetencí bývá přisuzována mužské části populace.
- Ženy si často nemohou dopřát digitální technologie (USAID, 2021).

Z hlediska uživatelského chování jsme rovněž zjistili rozdíly mezi ženami a muži. Ženy používají (mobilní) internet častěji k e-mailové korespondenci, k prohlížení tras a map, k získávání zdravotních informací a k osobní komunikaci a pečovatelské práci, zatímco muži se informují o zprávách nebo počasí, získávají informace z oblasti sportu, politiky nebo financí, vykonávají pracovní činnosti online nebo poslouchají a stahují hudbu. Lze tedy shrnout, že ženy jsou na internetu častěji kvůli praktickým činnostem a úkolům, zatímco muži kvůli zábavě (Fallows, 2005). Podobně se muži a ženy chovají odlišně, pokud jde o digitální komunikaci. Mužská část populace se častěji účastní online diskusí, zatímco ženy se zde spíše drží zpátky. Jedním z důvodů je zmíněná nedostatečná bezpečnost na internetu (EIGE, 2021). Ženy využívají online komunikaci především k udržování kontaktu s přáteli a rodinou, zatímco muži komunikují online s několika různými skupinami (Fallows, 2005).

Dokonce i ve statistikách lze najít rozdíly v používání, způsobilosti a obecném vlastnictví – v členění podle regionů. Nejmenší digitální genderové nerovnosti lze nalézt v Americe s pouhými 2 % (Chisiza, 2017). Evropa je těsně za ní s 3 % (Sarpong, 2021) a Afrika má celosvětově největší DGG s 23 % (Chisiza, 2017).

Pokud se podíváme na údaje o používání internetu podle genderu, zjistíme velké rozdíly. V Severní Americe je rozdíl téměř nepostřehnutelný - 90 % mužů i žen má přístup k internetu a je online. Naproti tomu v Latinské Americe má možnost přístupu k internetu pouze 60 % žen a 65 % mužů.

Digitální nerovnost mezi muži a ženami v Asii závisí na regionu, který lze rozdělit na jižní Asii, střední Asii, jihovýchodní Asii a východní Asii. Největší DGG lze nalézt v jižní Asii a nejmenší DGG ve východní Asii (Hingle, 2021). Austrálie vyvinula vlastní systém a index – Australský index digitální inkluze (ADII), aby měla přehled o svém digitálním rozvoji. Čím vyšší je tento index, tím výraznější je digitální inkluze.

V roce 2019 činil index ADII 61,9 bodu. Opět jsou zde čísla, která ilustrují rozdíl mezi ženami a muži v rámci digitálního světa. V průměru mají ženy ADII o 1,8 bodu nižší než muži. Pokud jde o přístup k internetu, muži mají ADII 88,2 bodu a ženy 87,7 bodu (Thomas a spol., 2019).

Jak již bylo zmíněno na začátku, v některých částech světa současná pandemie Covid 19 dále prohloubila rozdíly mezi muži a ženami. Zejména pro ženy, které před pandemií digitální technologie nepoužívaly, jsou nyní výdaje na získání přístupu k digitálním technologiím ještě vyšší.

Kvůli pandemii musí vše fungovat na dálku a mnoho oblastí, včetně pracovišť, vzdělávání a společenského života, přešlo na dálkové studium nebo home office. To přináší především digitální technologie a používání internetu, které umožňují zůstat ve vzájemném kontaktu přes (státní) hranice. Protože však ženy mají k internetu menší přístup a často si ho nemohou dovolit či získat jiným způsobem, zažívají v průběhu pandemie velkou diskriminaci. Společenský život, administrativní a lékařské informace a rady jsou poskytovány online, takže ženy jsou často

závislé na svých rodinách, pokud jde o sledování nejnovějších výsledků výzkumu a vládních opatření (Aggarwal, 2020; USAID, 2021; Nefresh, Orser & Thomas, 2020). Dalším problémem, který se od počátku pandemie dostal do popředí, je domácí násilí. To se může týkat obou pohlaví, avšak mnohem větší problémy představuje pro ženy. Přestože v současné době existují desítky domovských stránek, tísňových linek apod. pro nahlášení domácího násilí nebo pro rozhovor o něm, ženy, které nemají dostatečnou počítačovou gramotnost ani možnost přístupu k internetu, mají jen omezenou možnost získat pomoc, a někdy dokonce vůbec žádnou (Nefresh, Orser & Thomas, 2020).

Jak již bylo zmíněno výše, digitální nerovnost mezi muži a ženami má důsledky i na pracovišti, zejména pro ty, kterým je přístup k internetu znemožněn nebo zakázán. Více než 90 % pracovních míst na celém světě vyžaduje od svých zaměstnanců digitální dovednosti, které ženy nemohou poskytnout kvůli nedostatku odpovídajícího vzdělání (Plan International, 2021).

Ženy a dívky tak mají omezené profesní možnosti a v důsledku toho vznikají v jejich profesním životě větší překážky (UNICEF, 2021).

Existuje mnoho různých návrhů a způsobů, jak snížit nerovnost mezi muži a ženami v digitální oblasti. Většina z nich se shoduje v jednom bodě, a sice že první krok ke zlepšení by měl být podniknut ve školách. Školy jsou prvními stanicemi, jejichž prostřednictvím mají děti a mladí lidé napříč gendery rovné příležitosti k získávání digitálních znalostí. Kromě toho by měla být obecně podporována výuka (přírodních) věd, označovaných také jako předměty STEM (Plan International, 2021; OECD, 2018; Sorgener, Mayne, Mariscal & Aneja, 2018; BMBWF, 2021). Kromě toho se požaduje, aby byl přístup k internetu umožněn a možný všem stejně, bez ohledu na původ, gender, věk, náboženství, sexualitu a sociokulturní zázemí. Měla by se tedy zlepšit infrastruktura i dostupnost internetu a digitálních technologií (Davaki, 2018; OECD, 2018).

Další důležitý bod se týká bezpečnosti na síti. Je nutné ji za všech okolností změnit, aby se dívky a ženy už nemusely bát být online. Zde se například doporučuje provést další výzkum a analýzu dat, aby se zjistilo, co je třeba vylepšit. Data by však měla zahrnovat i různé gendery (Davaki, 2018; Sorgener, Mayne, Mariscal & Aneja, 2018). Čtvrtý a poslední bod se týká stereotypů. Existují různé sociokulturní překážky a s nimi spojené stereotypy, které ženám a dívkám znemožňují více se zapojit do technologií a digitálního světa. Za důležitý cíl se považuje umožnit oběma pohlavím (i mimo ně), aby se zabývala digitálními technologiemi a také aby byla schopna v těchto oblastech pracovat (Davaki, 2018; Sorgener, Mayne, Mariscal & Aneja, 2018).

Literatura

Aggarwal, A. (2020): *How COVID-19 fuels the digital gender divide*. Von <https://asia.fes.de/news/digital-gender-divide> abgerufen.

Bundesministerium für Bildung, Wissenschaft und Forschung (2021). *Förderung von Frauen im MINT-Bereich*. Von <https://www.bmbwf.gv.at/Themen/HS-Uni/Gleichstellung-und-Diversit%C3%A4t/Policy-und-Ma%C3%9Fnahmen/F%C3%B6rderung-von-Frauen-im-MINT-Bereich.html> abgerufen.

Chisiza, M. (2017). *No woman left behind: The gender digital divide*. Von <https://saiia.org.za/research/no-woman-left-behind-the-gender-digital-divide/> abgerufen.

Davaki, K. (2018). *The underlying causes of the digital gender gap and possible solutions for enhanced digital inclusion of women and girls*. Von [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/604940/IPOL_STU\(2018\)604940_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/604940/IPOL_STU(2018)604940_EN.pdf) abgerufen

EIGE: European Institute for Gender Equality (2021). *Gender equality and youth: the opportunities and risks of digitalization*. Von [file:///C:/Users/Admin/Downloads/Gender%20equality%20and%20youth.%20the%20opportunities%20and%20risks%20of%20digitalisation%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/Admin/Downloads/Gender%20equality%20and%20youth.%20the%20opportunities%20and%20risks%20of%20digitalisation%20(2).pdf) abgerufen

Fallows, D. (2005). *How Women and Men Use the Internet*. Von <https://www.pewresearch.org/internet/2005/12/28/how-women-and-men-use-the-internet/#:~:text=Younger%20women%20are%20more%20likely,21%25%20of%20women%20that%20age> abgerufen.

Hingle, A. (2021). *What is The Digital Divide? Mozilla Explains*. Von https://foundation.mozilla.org/en/blog/what-is-the-digital-divide-mozilla-explains/?gclid=Cj0KCQjww4OMBhCUARIsAILndv7Q4Knbf5a4wbbJ_xa5J4uAST4aEZrKt9DUvz5Qgc2Ao uIHJQUV5n4aAhr4EALw_wcB abgerufen.

IGI-Global (2021). *What is Gender Digital Divide*. Von <https://www.igi-global.com/dictionary/a-human-rights-based-approach-to-bridge-gender-digital-divide/11919> abgerufen.

Lüth, Nanna (2021). Nicht-binäre Coming-Out-Berichte: Das Internet als Braver Space oder: Geschlechtliche Zuschreibungen überflüssig machen. In: *Zeitschrift für Theorie und Praxis der Medienbildung*, S. 281-300.

Nefresh, C., Orser, B. & Thomas, M. (2020). *COVID-19 Response Strategies, Addressing Digital Gender Divides*. Von https://www.g20-insights.org/policy_briefs/covid-19-response-strategies-addressing-digital-gender-divides/ abgerufen

OECD (2018). *Bridging the Digital Gender Divide. Include. Upskill, Innovate*. Von <https://www.oecd.org/digital/bridging-the-digital-gender-divide.pdf> abgerufen.

Plan International (2021). *Bridging the Gender Digital Divide*. Von <https://plan-international.org/education/bridging-the-digital-divide> abgerufen am 3.12. 2021.

Sarpong, E. (2021). *The Digital divide in Europe Towards meaningful connectivity*. Von https://www.itu.int/en/ITU-D/Regional-Presence/Europe/Documents/Events/2021/Meaningful%20Connectivity/01_Sarpong.pdf abgerufen.

Sorgner, A., Mayne, G., Mariscal, J. & Aneja, U. (2018). *Bridging the Gender Digital Gap*. Von https://www.g20-insights.org/policy_briefs/bridging-the-gender-digital-gap/ abgerufen.

Thomas, J., Barraket, J., Wilson, CK., Rennie, E., Ewing, S. & MacDonald, T. (2019). *Measuring Australia's Digital Divide: The Australian Digital Inclusion Index 2019*. Von https://www.csi.edu.au/media/2019_ADII_Report.pdf abgerufen.

UN-Women (2021). *Addressing the digital gender divide in Africa through the African Girls Can Code Initiative*. Von <https://www.unwomen.org/en/news/stories/2021/10/feature-addressing-the-digital-gender-divide-in-africa> abgerufen.

UNICEF (2021). *What we know about the gender digital divide for girls: A literature review*. Von <https://www.unicef.org/eap/media/8311/file/What%20we%20know%20about%20the%20gender%20digital%20divide%20for%20girls:%20A%20literature%20review.pdf> abgerufen.

USAID (2021). *USAID Digital Strategy*. Von https://www.usaid.gov/sites/default/files/documents/15396/COVID-19_and_Gender_Digital_Divide.pdf abgerufen.

World Economic Forum (2021). *Global Gender Gap Report*. Genf/Köln: World Economic Forum.